

Sp. 584. Tillaga til þingsályktunar [300. mál]
um opinbera leiguaðstoð við láglaunafólk.

Flm.: Stefán Benediktsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta semja og leggja fyrir Alþingi frumvarp um leiguaðstoð við láglaunafólk.

Frumvarp þetta verði sniðið sem hluti af lögum um Húsnæðisstofnun ríkisins og verði afgreiðslu þess lokið fyrir upphaf næsta fjárlagaárs.

Jafnframt falli niður frádráttur frá skattskyldum tekjum vegna greiddrar húsaleigu hjá þeim sem frumvarp þetta mun ná til.

Greinargerð.

Hugsunin að baki þessarar tillögu er sú að leiguaðstoð við fólk með lágar heimilistekjur verði lögfest mannréttindi. Árangurinn yrði stórukið lífsöryggi viðkomandi þjóðfélagsþegna. Auk þess veittu rástafanir sem þessar aukið öryggi fyrir leigusala og örvuðu þannig byggingu leiguþúsnæðis.

Leiguaðstoð ætti aðallega að miðast við þrennt: Fjölskyldustærð, heimilistekjur og stærð húsnæðis sem leigja á. Fjölskyldustærðin segði til um þann herbergjafjölda í íbúðarhúsnæði sem til viðmiðunar væri tekinn hverju sinni. Heimilistekjurnar segðu til um hve há leiguaðstoðin yrði á móti eigin framlagi. Því lægri sem tekjurnar væru því herra yrði framlagið af hálfu hins opinbera, og drægi síðan úr því eftir því sem heimilistekjur ykjast. Viðmiðunarstærð húsnæðis mældist í tvennu, þ. e. annars vegar herbergjafjölda og hins vegar fermetrafjölda og væru ákveðnar lágmarkskröfur settar fyrir hverja fjölskyldustærð. Ef húsnæði það, sem fólki byðist eða það ætlaði að taka á leigu, væri stærra en viðmiðunarreglurnar segðu til um yrði fólk að standa sjálft straum af kostnaði við það sem umfram væri.

Raunvaxtastefna og lítil verðbólga gerir það deginum ljósara að það er æviverkefni að koma yfir sig og sína mannsæmandi húsnæði. Þetta hefur verið viðurkennd staðreynd í nágrannalöndum okkar um áratugi, en verðbólgan hefur hulið þessa staðreynd augum okkar hér á Íslandi. Menn hafa almennt ekki áttað sig á því að sú opinbera aðstoð, sem fram fór með hraðri verðryrnun húsnæðislána og bankalána á verðbólguárunum, stytta æviverkefnið um áratugi. Enginn maður er þó svo skyni skroppinn að hann vilji taka þau vinnubrögð upp á ný.

Krafan um lengingu lánstíma húsnæðislána, þannig að afborgunarbyrðin samsvari eðlilegri húsaleigu, breytir sjálfkrafa hugmyndum um eignarhald á húsnæði. Vegna þess hve langan tíma tekur að eignast húsnæðið verður framboð húsnæðis nánast að þjónustuþætti, svipað annarri þjónustu sem húsnæði tengist. Fáum dettur nú orðið í hug að vera sjálfbjarga hvað rafmagn, hita, holræsi og vegi snertir. Á þeim sviðum skiptir eignarhaldið ekki öllu máli heldur öryggið, að eiga þessa þjónustu vísa. Enginn dregur nú í efa rétt manna til að eiga þá þjónustu vísa og örugga.

Aftur á móti hafa menn lagt rétt manna til að eiga burðarhluta hússins að jöfnu við kröfuna um sjálfstæði einstaklingsins. Verðgildi íslensku krónunnar var það eldsneyti sem fórn að var til að kynda undir þessum kröfum. Án þess verðbólguþáls, sem við höfum lifað við undanfarna áratugi, hefði aldrei verið hægt að uppfylla þessa kröfu með þeim hætti sem orðið er. Öryggi þeirra, sem efni hafa á að byggja, er hægt að tryggja með því að lengja þau lán sem til húsnæðisbygginga fara þannig að afborgunarbyrðin samsvari eðlilegri húsaleigu.

Öðru máli gegnir um þá þjóðfélagshópa sem við það lök kjör búa að þeir eiga þess ekki kost að byggja eða kaupa húsnæði. Það er óraunhæft að ætla að fólk með 12—15 þús. kr. mánaðarlaun og eitt eða tvö börn á framfæri kaupi mannsæmandi húsnæði. — Þetta fólk á þann kost einan að leigja, annaðhvort hjá sveitarfélögum eða á almennum markaði.

Húsnæði á vegum sveitarfélaga hefur þann ókost að með því að þjappa saman mörgum fjölskyldum á einn stað eru kjör þessa fólks undirstrikuð með þeim hætti að það hlýtur að hafa slæmar afleiðingar í för með sér, bæði fyrir viðkomandi einstaklinga og þjóðfélagið í heild.

Sú leið, sem hér er stungið upp á, hefur verið farin og er farin í mörgum nágrannalöndum okkar og reyndin hefur orðið sú að hún hefur stuðlað að og örvað byggingu leiguhúsnæðis með þeim hætti að húsnæðisekla hefur horfið á mörgum stöðum, t. d. víða í Þýskalandi.

Leigjendur í þessu landi hafa aldrei fengið nokkurn styrk frá hinu opinbera fyrir utan frádrátt á skattskýrslu af hálfri þeirri leigu sem samist hefur um við húseiganda að gefa mætti upp. Það er heldur engin opinber stofnun á Íslandi sem lætur sig málefni leigjenda varða. Yfirvöld geta ekki öllu lengur horft fram hjá því að leiguhúsnæði er ekki þrautalending heldur raunhæf leið til lausnar á húsnæðisvanda. Það er skylda stjórnvalda að bjóða þeim, sem leigja, sambærilega þjónustu og nú þegar er boðin þeim sem eiga húsnæði.